

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและแนวคิดการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

The Development of Learning Activities Model Based on Brain Based Learning and Scaffolding for Enhancing Reading and Writing Abilities of Primary Students

ญาณี ไชยวงศ์ พจมาน ชำนาญกิจ และไอลดา คล้ายสำริด

Yanee Chaiwongsa Potjaman Chumnankit and Ilada Klaysumrid

สาขาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

Faculty of Research of Curriculum and instruction, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon, Thailand, 47000

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและแนวคิดการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 โรงเรียนอนุบาลนาแกมุงราชกิจเจริญ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ปีการศึกษา 2556 ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน รวม 3 ห้องเรียน จำนวน 32, 32, 33 คน ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 97 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความสามารถในการอ่านภาษาไทยและแบบประเมินความสามารถในการเขียนภาษาไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t -test แบบ Dependent samples ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนคือ (1) ขั้นสร้างความสนใจและประสบการณ์ (2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการฟังการดูและการพูด (3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการอ่านและการเขียน (4) ขั้นเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้ (5) ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ และ 5) การวัดผลและประเมินผล 2. ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.90/82.44, 81.74/81.63, 83.30/81.39 ตามลำดับ 2) นักเรียนมีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีความคงทนในการอ่านและการเขียนภาษาไทย

คำสำคัญ: การอ่าน การเขียน การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน การช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ในการเรียนรู้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research study were 1) to develop a learning activities model based on the concepts of brain-based learning and scaffolding for enhancing Thai language reading and writing abilities of primary students and 2) to examine the effectiveness of the learning activities model based on the concepts of brain-based learning and scaffolding for enhancing Thai language reading and writing abilities of primary students. The samples of the study, selected by using the cluster random sampling method, were 97 students in three classes from Prathom 1-Prathom 3 in the academic year of 2013 at Nakae Phadungrat-cha Kitcharoen school in Nakae district of Nakhon Phanom province under the Office of Nakhon Phanom Primary Educational Service Area 1. Research instruments were evaluation forms for reading and writing abilities. Statistics used for the data analyses included mean, standard deviation, percentage and t-test for dependent samples. The findings of the research study were as follows: 1. The developed learning activities model comprises five elements: 1) principles; 2) goals; 3) contents; 4) learning and teaching process which breaks further into five steps: (1) arousing interest and creating experiences, (2) doing listening, watching and speaking activities, (3) doing reading and writing activities, (4) transferring and applying knowledge, and (5) reflecting learning outcomes; and 5) assessment and evaluation. 2. Effectiveness of the developed learning activities model can be summarized as follows: 1) The efficiency percentage ratio of the learning activities model implemented in each of the three classes were 84.90/82.44 for Prathom 1, 81.74/81.63 for Prathom 2, and 83.30/81.39 for Prathom 3 respectively. 2) The students' Thai language reading and writing abilities after the learning activities were statistically greater than those before at the .01 level of significance. 3) The students learning through the learning activities model showed retention of their Thai language reading and writing abilities.

Keywords: Reading Writing Brain-based Learning Scaffolding Learning Activities Model

บทนำ

การอ่านออกเขียนได้เป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาเรียนรู้ในทุกระดับและเป็นพื้นฐานในการบริโภคข่าวสารในยุคสังคมฐานความรู้ รัฐจึงพยายามปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการศึกษาแม่บทและกำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านความสามารถอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง แต่มีข้อมูลชี้ชัดว่าการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนในระดับประถมศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น จะเห็นได้จากผลของการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O – NET) และจากผลการประเมินคุณภาพระดับชาติ (NT) 3 ปีที่ผ่านมา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำโดยเฉพาะทักษะการอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่

มีคะแนนต่ำที่สุดสองอันดับสุดท้าย [10] สาเหตุคือ การสอนอ่านและเขียนภาษาไทยยังไม่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพด้านการอ่านและการเขียนไปถึงขีดความสามารถสูงสุด ปัญหาเกิดจากตัวครูที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำรูปแบบการสอนหรือเทคนิคใหม่ๆ ที่มีความหลากหลายมาใช้และเกิดจากตัวนักเรียนเองที่เบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน ไม่มีนิสัยรักการอ่านไม่ตระหนักในความสำคัญของการอ่านการเขียนภาษาไทย [11]

จากการศึกษา สถาบันวิทยาการการจัดการเรียนรู้ (2550) [9] ได้เสนอว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาในระดับประถมศึกษาควรทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปท่ามกลางความรู้สึกรักที่ปลอดภัย อยู่ในภาวะที่สมองกล้าคิด กล้าลงมือทำ สร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง โดยการร่วมคิดร่วมทำและมีการจัดสภาพแวดล้อม

ให้ผู้เรียนรู้สึกเหมือนถูกกดดันแต่มีความท้าทาย ชวนให้ค้นหาคำตอบทำให้จดจ่อในสิ่งเดียวกันใช้สื่อหลาย ๆ ชนิด เป็นแบบเทียบให้เห็นภาพ Caine & Caine, 1991) [13] สมองถูกเตรียมให้มีความพร้อมที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ [15] การสอนภาษาควรเริ่มจากการทำให้ผู้เรียนรู้สึกง่ายและสนุกซึ่งจะเป็นตัวผลักดันให้ผู้เรียนใช้ความพยายามมากขึ้นและต่อเนื่องเป็นเวลานาน ๆ เพราะความรู้ที่สนุกจะกระตุ้นการทำงานของสมองส่วนอารมณ์และการรับรู้จะได้ผลดี [2] ซึ่งเป็นแนวคิดของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน

นอกจากนี้แนวคิดการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ซึ่งเป็นมนทัศน์หนึ่งของทฤษฎีเชาวันปัญญาของไว กอตสกี นักจิตวิทยาชาวรัสเซียที่เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมและสังคม การเข้าใจพัฒนาการของเด็กจะต้องเข้าใจวัฒนธรรมที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ให้การเลี้ยงดูถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยให้ภาษาเป็นสื่อกลางและเครื่องมือทางความคิด การจัดกระบวนการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความร่วมมือ มีการช่วยเหลือจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่า การช่วยเหลือในวันนี้จะสามารถทำได้ด้วยตนเองอย่างแน่นอนในอนาคต [16] ในปัจจุบันแนวคิดนี้ ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง แต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในวิชาภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการอ่านการเขียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา การพัฒนาความสามารถในการอ่านการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นวัยเริ่มเรียน นับว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอนพ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือในทุกวิถีทาง จึงน่าจะมีรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เกิดจากการประสานความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับพ่อแม่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมในลักษณะคู่ขนานพร้อม ๆ กัน มีการระบุกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน เน้นฝึกทักษะด้วยกิจกรรมที่ท้าทาย ฝึกจากง่ายไปยากใช้สื่อ เชื่อมโยงความรู้และ

ทำให้เกิดความรู้จากการกระทำด้วยตนเอง มีความสุขสื่อสารในสิ่งที่คิดอย่างมีความหมาย ซึ่งเป็นแนวคิดของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ผู้เรียนได้รับการช่วยเหลือจากครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมชั้นเรียนคอยช่วยเหลือแนะนำในทุกวิถีทาง การเสริมแรง สนับสนุน อำนวยความสะดวกอื่น ๆ ซึ่งเป็นแนวคิดของการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดทั้งสองแนวคิดนี้มาเป็นกรอบในการพัฒนาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทยซึ่งเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะเด่นของการผสมผสานหลักการทั้งสองแนวคิดไว้อย่างเป็นระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ปีการศึกษา 2556 เครือข่ายนาแก – นา คู่ จำนวน 9 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 75 ห้อง จำนวนนักเรียน 1,431 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 โรงเรียนอนุบาลนาแกมดุงราชกิจเจริญ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ปีการศึกษา 2556 ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 3 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 32, 32, 33 คน ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 97 คน

2. กระบวนการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัย เชิงทดลอง (Experimental Research) ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบก่อนการทดลอง (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวสอบก่อน – หลัง การทดลอง (The One – Group, Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีกระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ทฤษฎีหลักการ/แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา 2) ศึกษาแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน 3) ศึกษาแนวคิด

การช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ 4) ศึกษาแนวคิดหลักการของรูปแบบและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ 1) สร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) สร้างเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอนคือ 1) เตรียมการก่อนทดลอง 2) ดำเนินการทดลอง 3) รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 4) สรุปรายงานผล เผยแพร่ การวิจัยในครั้งนี้โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ The One – Group, Pretest – Posttest Design (กลุ่มเดียว, สอบก่อน – หลังการทดลอง) [12]

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

3.2 ตัวแปรตาม คือ 1) ความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย 2) ความคงทนในการอ่านและการเขียนภาษาไทย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามลักษณะของการใช้ดังนี้

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติคือรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและแนวคิดการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผน ใช้เวลา 88 ชั่วโมงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 7 แผน ใช้เวลา 88 ชั่วโมงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 88 ชั่วโมง

4.2 เครื่องมือที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

4.2.1 แบบประเมินความสามารถในการอ่านภาษาไทย คือ 1) แบบประเมินความสามารถในการอ่านออกเสียง เป็นแบบทดสอบ มีค่าอำนาจจำแนก (B) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.21 – 0.52, 0.22 – 0.52, 0.24 – 0.51

และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (r_{cc}) เท่ากับ 0.86, 0.84 และ 0.85 ตามลำดับ 2) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน มีค่าอำนาจจำแนก (B) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.23 – 0.57, 0.24 – 0.54, 0.24 – 0.57 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (r_{cc}) เท่ากับ 0.90, 0.97 และ 0.91 ตามลำดับ 3) แบบประเมินมารยาทในการอ่าน เป็นแบบแจกแจงระดับคุณภาพของการประเมิน (Scoring Rubric) มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.52 – 0.66, 0.58 – 0.70, 0.54 – 0.69 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.80, 0.83 และ 0.81 ตามลำดับ

4.2.2 แบบประเมินความสามารถในการเขียนภาษาไทย คือ 1) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ มีค่าอำนาจจำแนก (B) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.24 – 0.47, 0.23 – 0.50, 0.25 – 0.53 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (r_{cc}) เท่ากับ 0.81, 0.85 และ 0.88 ตามลำดับ 2) แบบประเมินความสามารถในการเขียนข้อความ เป็นแบบแจกแจงระดับคุณภาพของการประเมิน (Scoring Rubric) มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.32 – 0.69, 0.52 – 0.71, 0.59 – 0.74 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ () เท่ากับ 0.80, 0.82 และ 0.84 ตามลำดับ 3) แบบประเมินมารยาทในการเขียนเป็นแบบแจกแจงระดับคุณภาพของการประเมิน (Scoring Rubric) มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.56 – 0.70, 0.53 – 0.69, 0.56 – 0.73 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ () เท่ากับ 0.82, 0.81, 0.83 ตามลำดับ

5. เก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินงานโดยสร้างรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบฉบับร่าง ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิจัยหลักสูตรและการสอน จำนวน 7 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมอีกครั้งพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบในภาพรวมอยู่ในอันดับคุณภาพดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.34 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตั้งแต่ 4.21 – 4.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตั้งแต่ 0.09 – 0.24 อยู่ในอันดับคุณภาพ

ดี – ดีมาก เมื่อได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์แล้วจึงดำเนินการทดลองตามลำดับดังนี้

5.1 เตรียมการก่อนทดลอง โดยกำหนดกลุ่มประชากร เลือกกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษา ประชุมผู้ช่วยวิจัยเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประชุมพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงทำความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ และแนวปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน

5.2.ดำเนินการทดลอง โดยดำเนินการทดสอบก่อนเรียนและผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผน เวลา 88 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ผู้ช่วยผู้วิจัยคนที่ 1 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 7 แผน เวลา 88 ชั่วโมง ผู้ช่วยผู้วิจัยคนที่ 2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 แผน เวลา 88 ชั่วโมง และทำการทดสอบย่อยท้ายแผนทุกแผน ตรวจและรวบรวมคะแนนไว้ จากนั้นจึงทำการทดสอบหลังเรียนและทดสอบอีกครั้งเมื่อเวลาผ่านไป แล้ว 2 สัปดาห์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิจัย

1.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นสร้างความสนใจและประสบการณ์ (2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการฟัง การดูและการพูด (3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการอ่านและการเขียน (4) ขั้นเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้ (5) ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้และ 5) การ

วัดผลและประเมินผล

1.2 ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีดังนี้

1) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ แยกตามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.90/82.44, 81.74/81.63, 83.30/81.39 ตามลำดับ

2) นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความคงทนในการอ่านและการเขียนภาษาไทย

1.3 จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีมารยาทในการอ่านและการเขียนภาษาไทย มีการร่วมมือเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์และมีการกำกับตนเอง

2. อภิปรายผล

2.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์เหมาะสม เนื่องจากเหตุผลสองประการคือ ประการที่หนึ่ง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน เริ่มจากการสังเคราะห์แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและแนวคิดการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ นำมาเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนา มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาที่เกี่ยวข้องและการสังเคราะห์ความสามารถในการอ่าน การเขียนภาษาไทยที่ควรส่งเสริมในระดับประถมศึกษา นำมาประเด็นร่วมในการสังเคราะห์สาระสำคัญขององค์ประกอบของรูปแบบมีการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กันตั้งแต่การวิเคราะห์หลักการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชื่อมโยงไปสู่การสังเคราะห์จุดมุ่งหมายของรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา และการสังเคราะห์การวัดและประเมินผลของรูปแบบ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วจึงนำสาระสำคัญต่าง ๆ มาจัดทำเป็นรูปแบบฉบับร่าง จัดทำเอกสารประกอบรูปแบบตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิและทำการทดลองใช้ก่อนถึง 2 ครั้ง ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้จริง (ปรีชา ศรีเรืองฤทธิ์, 2549) [5] เหตุผลประการที่สองคือ การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากการผสมผสานแนวคิดที่มีความสัมพันธ์และส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานนั้นเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและร่วมมือเรียนรู้จนได้ความรู้และผลงานด้วยกิจกรรมที่หลากหลายผ่านประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหวร่างกาย เชื่อมโยงความรู้เดิมกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ใช้คำถามและการให้ผลป้อนกลับ [7] ส่วนแนวคิดการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่ผู้เรียนจะได้รับการช่วยเหลือให้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีกลยุทธ์การช่วยเหลือที่เหมาะสมกับระดับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน การช่วยเหลือจะค่อย ๆ ลดลงในขณะที่ผู้เรียนค่อย ๆ เพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยตนเองขึ้นเรื่อย ๆ และยุติลงเมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง [8] จะเห็นได้ว่า การช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองพร้อม ๆ กับการพัฒนาการเคลื่อนไหวการฟัง การมองเห็น การพัฒนากล้ามเนื้อ การพัฒนาจิตใจ และอารมณ์การจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ บรรยากาศการเรียนรู้ที่ท้าทาย ปลอดภัยและเป็นมิตรจากสื่อที่ถูกออกแบบให้น่าสนใจ เข้าใจ จดจำ โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมมาใช้ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นทั้งสองแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่สนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกันทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ นำไปสู่การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรากฏผล คือ 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เมื่อศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.90/82.44,

81.74/81.63, 83.30/81.39 ตามลำดับ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความคงทนในการอ่านและการเขียนภาษาไทย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปรากฏผลดังกล่าวนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการ ประการที่หนึ่ง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่สัมพันธ์สอดคล้องกันมาเป็นกรอบในกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบที่เหมาะสม 5 ประการ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีการสังเคราะห์สาระขององค์ประกอบของรูปแบบให้สัมพันธ์สอดคล้องและอยู่ในกรอบแนวคิดพื้นฐานนำไปสู่การกำหนดกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลที่เชื่อมโยงสอดคล้องกันสอดคล้องกับ [2] ที่กล่าวว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต้องผ่านกระบวนการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ ประการที่สอง กระบวนการจัดการเรียนของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้เกิดจากการวิเคราะห์สังเคราะห์หลักการ เป้าหมายการพัฒนา รูปแบบแล้วนำมากำหนดเป็นแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบจำนวน 5 ขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงส่งเสริมกัน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจและประสบการณ์ เป็นขั้นสร้างความสนใจและสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนด้วยเกม เพลง กิจกรรมเคลื่อนไหว ส่วนต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กับการสร้างประสบการณ์ทางภาษาให้แก่ ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการฟัง การดูและการพูดเป็นขั้นการฝึกทักษะการฟัง ดู และพูด การนำเสนอเรื่องราวที่สมองสนใจ เน้นให้ผู้เรียนเห็นลีลาและรูปแบบต่าง ๆ ในภาษา สมองจะซึมซับรับเอาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แทนการอธิบาย ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการอ่านและการเขียน เป็นขั้นที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมการอ่านตามลำดับ คือ อ่านออกเสียงตามผู้นำ 2) ฝึกอ่านเป็นกลุ่ม 3) จับคู่ฝึกอ่านออกเสียง 4) ฝึกอ่านเดี่ยวโดยอ่านออกเสียง

และอ่านในใจ ผักปฏิบัติกิจกรรมการเขียนตามลำดับขั้น คือ 1) ขั้นฝึกเขียนตามแบบ 2) ขั้นฝึกเขียนอิสระซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนและจำนวนการฝึกที่เหมาะสมทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ [1] ขั้นที่ 4 ขั้นเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ฝึกอ่านฝึกเขียนเรื่องใหม่ เป็นการเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้เดิมเพื่อสร้างความรู้ใหม่ [15] จัดทำผลงานเป็นกลุ่มและรายบุคคล มีความรับผิดชอบและมีการกำกับตนเองและร่วมมือเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษา [16] ขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้เป็นขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนผ่านการนำเสนอผลงานให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลงานเสริมแรงชื่นชมความสำเร็จ ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษา มีกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่มีระดับความยาก 3 ระดับ คือ ยาก ปานกลาง ง่าย จะเห็นได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นที่กล่าวมาเป็นกระบวนการของการพัฒนาความสามารถในการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนในระดับประถมศึกษาอย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ [4]; [3] ที่พบว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาด้วยกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสมแล้วย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ ประการที่สาม มีกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทน สามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วและสามารถนำมาเชื่อมโยงประยุกต์ใช้กับความรู้ใหม่ การเรียนรู้ด้วยสื่อ เกม กิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความคงทนในการเรียน นอกจากนี้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจและประสบการณ์ อาจจัดขึ้นก่อนในขั้นอื่นๆ ได้โดยสลับมาจัดกิจกรรมขั้นที่ 1 ก่อนที่จะดำเนินการในขั้นที่ 3, 4, 5 เพราะผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมที่สนุกสนาน ทำให้ตื่นตัวสนใจในสิ่งที่จะเรียนต่อไป เมื่อผู้เรียนสนใจและต้องการที่จะเรียนย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นภายหลังนี้เป็นประเด็นที่น่าจะมีความศึกษาต่อไป เพื่อที่จะได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษา

ไทยของผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

สรุป

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่เหมาะสม 5 ประการ ดังนี้ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นสร้างความสนใจและประสบการณ์ (2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการฟัง การดูและการพูด (3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการอ่านและการเขียน (4) ขั้นเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้ (5) ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีความคงทนในการอ่านและการเขียนภาษาไทย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.ไอลดา คล้ายสำริด กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ. ดร.สำราญ กำจัดภัย ผศ.ดร.ประยูร บุญใช้ ผศ.ดร.ภูมิพงศ์ จอมหงษ์ พิพัฒน์ ดร.อุษา ปราบหงษ์ ดร.ชินะพัฒน์ ชื่นแด่ชุม ผศ.ดร.ทิพาพร สุจารี ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์ ผศ.วิจิตรา ขอนยาง ผศ. นันทพร นิลจินดา นางสุนันท์ แสงนาโก นายปริญญา ปริญญาโชติกุล อาจารย์สุภาวรรณ ฤกกาลัง ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย และขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนโครงการวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2554

เอกสารอ้างอิง

- [1] จุไรศิริ ชูรักษ์. การพัฒนาวิธีการสแกนโฟลด์ดิ้งทักษะการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความเสี่ยงทางด้านวิชาการโดยใช้ชุดฝึกทักษะ กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดควนแร่. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต] มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2552.
- [2] ทิศนา ขัมมณี. ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ด้านสหวิชาการพิมพ์; 2550.
- [3] ทิพาพร สุจาวี. การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ยุทธศาสตร์การเสริมต่อการเรียนรู้ประสบการณ์การอ่านสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต] มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2553.
- [4] ปราณี อ่อนศรี. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2552.
- [5] ปรีชา ศรีเรืองฤทธิ์. การใช้แนวคิดเรื่องพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ของไวโกตสกี เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับอุดมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต] มหาวิทยาลัยขอนแก่น.(2549).
- [6] พรพีเล เลิศวิธา. การสอนภาษาไทยตามแนวคิด Brain based Learning. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2552.
- [7] รุ่งโรจน์ พงศ์กิจจิตร. รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน รายวิชาการผลิตและนำเสนอ มัลติมีเดียเพื่อการศึกษา สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; 2554.
- [8] ฤทัยรัตน์ ธรเสนา. การพัฒนารูปแบบการสอนแบบช่วยเสริมศักยภาพเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาพยาบาล. [วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2546.
- [9] สถาบันวิทยาการการจัดการเรียนรู้. การเรียนรู้โดยเข้าใจสมอง. เอกสารประกอบการอบรม: โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ Training for the Trainers สถาบันวิทยาการการจัดการเรียนรู้, โรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพฯ ; 2550.
- [10] สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. ประกาศผลการสอบ O-NET.เข้าถึงเมื่อ 2556 มกราคม 10, เข้าถึงได้จากจาก <http://www.niets.or.th/>
- [11] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. รายงานการศึกษานวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอ่านเขียนภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2550.
- [12] อำไพ เกียรติชัย และคณะ. การศึกษาอิสระ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2546.
- [13] Caine, R.N. & Caine,G. Making connection : teacher and the human Brain. Alexandria, VA: Association for supervision and Curriculum Development (ASCD); 1991.
- [14] Fournier, DNE. & Graves. M.F. Scaffolding adolescents' comprehension of Short stories. Journal of Adolescent and adult literacy, 48 (1), 30 – 39; 2002.
- [15] Jensen, Eric. Brain – based Learning ; the new paradigm. (2nd ed.). California: Crowin Press; 2008.
- [16] Wink, J. & Putney, L.G. A Vision of Vygotsky. Boston: Allyn and Bacon; 2002.